

Adorján Zoltán: Nyolcszáztizennégy

A nemzetőrségről szóló 1848. évi XXII. tc. értelmében 20 és 50 éves kora között minden férfit összeírtak, aki a településen lakott és legalább fél telek nagyságú ingatlannal rendelkezett. A pápai Református főiskola tanácsa március 17-én azzal bízta meg a iskola igazgatóját, hogy az önkéntesen jelentkező diákokból a „társaik békés viseletére ügyelő őrsereget” szervezzen. A napóleoni háborúk óta létező, az 1808. évi II. tc. alapján létrejött polgárőrséget beolvasztották a nemzetőrségbe.

Így született 1848-ban Pápán is a nemzetőrség, amelynek május 28-án tartott „közgyülekezeten”, mai kifejezéssel közgyűlésén 814 felesketett tagja lett. Az ő szellemüket idézzük fel műsorunkban Proszta János 1848-ban alkotott indulójával, amelyet a pápai nemzetőröknek komponált.

Pápa haladó szellemi élete, gazdasági virágzása kedvezett a forradalmi eszméknek. 1848. március 16-án már tudtak a pesti eseményekről és a református kollégium nyomdájában cenzori engedély nélkül kinyomtatották a Nemzeti dalt és a Tizenkét pontot, a diákok pedig fáklyás felvonulást rendeztek. A felsős diákok a szülők és tanárok óvása ellenére egyre nagyobb számban katonának álltak, ezért májusban az iskolát feloszlatták. Legnépszerűbb tanáraik, Tarczy és Bocsor nem tartoztak az aggodalmaskodók közé. Tarczy jelentkezett nemzetőrnek, Bocsor István utóbb Enying országgyűlési képviselője lett a népképviselői országgyűlésben. Amikor Bocsor a hadba induló diákokat búcsúztatta, így buzdította őket: *„Önök a hazáért harcolni indulnak, s ha Önök nem azt tennék, amit tesznek, mint kárbavesztett munkát, széttépném irataimat, s darabokra törve katedrám, mint tanár működésem hitvány emlékét, irataimmal együtt elhamvasztanám.”*

A nemzetőrök névsorát olvasva feltűnik, hogy mindenféle foglalkozású személy sorakozik – úgy tűnik, véletlenszerűen – a névjegyzékben; ízelítőül említek néhányat: haszonbérelő, tímár, szűcsmester, földműves, kalaposmester, tanító, csizmadia, kötélgyártó, magánzó, lókereskedő, porcelánfestő, ügyvéd, csapó, molnár, tanár, cserepes, tarisznyás, művész, kőműves, varga, lakatos, pékmester, uradalmi írnok, mérnök, sebész, földesúr, kesztyűs, mészáros, kéményseprő, káplán, plébános, szíjgyártó, aranyműves, ispán, könyvnyomtató, fogadós és még sorolhatnám. Legtöbb a földműves. Miért taglalom ezt a lajstromot? Hogy rámutassak: Ez a demokrácia. Gr. Esterházy Károly, a város földesura, a 447. bejegyzett. Egyszerű nemzetőrként szerepel, foglalkozása földbirtokos. Még csak nem is tiszt.

Mit is ünneplünk március 15-én? A polgári forradalmat, amely diadalmaskodott a feudalizmus idejéért múlt rendszere felett. Ez a tankönyv ízű mondat azt jelenti, hogy a nemesség, a rendek kiváltságait eltörölték, pontosabban kiterjesztették minden magyar állampolgárra, akik között az áprilisi törvények biztosították a jogegyenlőséget is. Azt jelenti, hogy a jobbágyok, akik korábban földesuruknak robotoltak, – legalábbis a törvény előtt – egyenlőek lettek korábbi uraikkal. Ez a változás rendkívüli jelentőségű volt, hiszen vagy nyolcszáz éves társadalmi berendezkedést változtatott meg egy csapásra. Ahogy ez történt Európa nagy részén ekkoriban Berlintől Nápolyig. Még Ausztriában is! Még Magyarországon is! Vagyis forradalmunk nem ettől volt különleges, a „népek tavasza” egyik epizódja volt ebből a szempontból. Különlegessé az tette, hogy a Habsburgok nem túrték el a magyarok nemzeti szabadságának, önállóságának bővítését. És a többi európai nagyhatalom sem akarta a napóleoni háborúk után kialakult

hatalmi egyensúly megbolygatását, így küzdelmünkben támogató nélkül maradtunk, csakúgy mint a szintén Habsburg-uralom alatt sínylődő észak-itáliaiak.

Mire is emlékezünk március 15-én? A Habsburg Birodalom ellen folytatott szabadságharcra, amely elbukott az Orosz Birodalom beavatkozása következtében? Igen. Mégis nemzeti ünnep? Igen, mert a nemzeti összefogás, a közös ügyért való küzdelem, a példamutató önfeláldozás ideje volt szabadságharcunk, amelyhez hasonlóval csak a milánóiak és a velenceiek büszkélkedhettek a kortársak közül. No meg a lengyelek, akik 1830–31-ben és 1863-ban is sikertelenül keltek fel az orosz elnyomás ellen.

Hogyan tekinthetünk ünnepként bukott szabadságharcunkra? Amint a keresztyének tekintenek nagypéntekre. A szabadságharc véráldozata a kiegyezés feltámadásában nyert értelmet. Ahogy hallottuk két napja a reggeli áhítatban: „Áldozat nélkül nincs ünnep, halál nélkül nincs föltámadás, nagypéntek nélkül nincs húsvét.”

Ezt a szellemiséget értékelték az Amerikai Egyesült Államokban is, ahol hatalmas tiszteletet váltott ki a magyar forradalom. A korabeli hatalmak közül egyedül az amerikaiak kísérelték meg, hogy kiálljanak a magyar szabadság ügye mellett, igaz, csupán gyenge diplomáciai eszközökkel. Hasonló szimpátiát váltott ki a nyugati, szabad világban az 56-os forradalom, és sajnos a segítség is hasonló maradt. Szóbeli. Viszont a forradalom után a menekülőknél otthont adott a szabad világ, 56 őszén egy hónapig nyitott volt a nyugati határ, s a nemzet fiatal, vállalkozó szellemű része felszállhatott pl. Pápán a kis csornai vonatra, amelyet egy ideig keserű iróniával bécsi gyorsnak emlegettek. Ők új hazára leltek, azonban életerejükkel egy másik világot építettek. Hasonlóképpen, mint 1849 után. Hasonlóképpen, mint manapság, amikor nagyjából félmillióra becsülik a külföldön élő, dolgozó magyarok számát.

Miért nemzeti ünnep március 15-e? Mert nemzetünk életerejének felszínre törése volt. Az életerőé, amelyre mindig szükség van, amely ha elhagyja a nemzetet, akkor csak sorvadást és kimúlást hoz az idő.

Bár fenyegető felhők gyülekeznek történelmünk látóhatárán, most nincs oly drámai pillanat, mint 1848-ban vagy 1956-ban volt. Most nem életünket kell hazánknak felajánlani, mégis szilárd elkötelezettségre van szükség, hiszen a világ oly sok tája vonzza a tehetséget kecsgettető életfeltételeivel, hogy azzal nem kelhet versenyre szülőföldünk... Ebbe belegondolva mégis életünket kell hazánknak felajánlani. Ahogy a romantika korában mondták: „hőhazafiúi érzéssel” kell letennünk áldozatunkat a haza oltárán.

Mit jelenthetnek ezek a régies, patetikus szavak? Munkát. Áldozatot. Megelégedést. Szerényebb életfeltételeink elfogadását, a fogyasztói társadalom önzéséből való kilábalást, mert a túlzásba vitt individualizmus kipusztítja nemzetünket, kipusztítja Európát. A keresztyén Európát.

Mi a reményünk? Hitünk és – mint oly sokszor történelmünk során –, múltunk, amelyből erőt meríthetünk jövőnkhez. Vörösmarty szavait idézve:

*„És annyi balszerencse közt,
Oly sok viszály után,
Mégfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.”*

Felhasznált irodalom:

- Adorján Zoltán 2012. március 15-én elhangzott ünnepi beszéde
- H. Szabó Lajos: Pápa és környéke 1848–1849. Pápa, 1994.
- Horváth Adrián: A Pápai Magyar Fegyveres Polgárság Zenekara (1795-1848), avagy a magyar honvédsereg első katonazenekara (<http://pmtt.hu/2016/05/08/horvath-adrian-a>)

[papai-magyar-fegyveres-polgarsag-zenekara-1795-1848-avagy-a-magyar-honvedsereg-első-katonazenekara/](#)

- https://hu.wikipedia.org/wiki/A_P%C3%A1pai_Reform%C3%A1tus_Koll%C3%A9gium_t%C3%B6rt%C3%A9nete